

First Contact

Poetiskt rymdepos med destination språket

Johannes Heldén (född 1978) är konstnär, författare, och musiker, bosatt i Stockholm. Han har skrivit tolv böcker, senast "Astroekologi" som också blev performance på Dramaten. Foto: Martin Vallin

Språk bortom den mänskliga logiken står i centrum för den ständigt lika produktiva Johannes Heldén. Nu är han aktuell med en ny, smal diktsamling – ett rymdepos som ekar av något förött och förlorat, men också nyfiket och varmt, skriver Sebastian Lönnlöf.

First Contact

av Johannes Heldén

Poesi

Albert Bonniers förlag

63 s.

Harry Martinsons "Aniara" befinner sig just nu i vårt blickfång som biofilm, men har varit ständigt aktuell sedan den gavs ut 1956. Under 2010-talet har dystopigenren firat en högkonjunktur – inte så konstigt, eftersom klimathotet gör apokalypstanken toppmodern. I den svenska poesin trendar ekokritik, men rymdeposen är få. Den samtida poet som främst förvaltar arvet från "Aniara" är Johannes Heldén. Hans dikter blickar alltid bortom jorden, in i en oviss framtid av såväl undergång som teknisk utveckling.

Sedan debuten 2003 har Heldén, lågt räknat, givit ut tolv diktsamlingar – en snudd på skrämmande produktivitet. Bristen på en definitiv siffra har att göra med den gränsöverskridande naturen hos Heldéns konstverk, som sällan håller sig till en enda genre och ofta är digitala. "First contact" innehåller bilder och symboler, vilket får sägas vara en låg grad av intermedialitet jämfört med till exempel "Astroekologi" (2016), en trespråkig diktsamling som även tog formen av digitalt konstverk och interdisciplinär performance på Dramaten.

Termen "first contact" står för möten mellan människor och utomjordiska livsformer, ett vanligt motiv i science fiction-litteraturen.

Ekologi, rymdresor och artificiell intelligens är några av de teman som Heldén återvänder till, oavsett om mediet är text, musik, bild eller en blandning av samtliga. Termen "first contact" står för möten mellan människor och utomjordiska livsformer, ett vanligt motiv i science fiction-litteraturen, och i diktsamlingen "First contact" förhåller sig Heldén kreativt till science fiction-genrens klichéer. Han skildrar en framtid som kan kallas dystopisk, men som först och främst är filosofiskt drömsk:

Ett bortglömt nätverk av hemliga utrymmen i bibliotek; schakt ovanför ljusgårdar, övervuxna båthus utan åtkomst landvägen, utforskade öar där fiktiva och verkliga kartor märkligt tyst länkas med varandra. Försöker hitta språket, för hur molnskuggorna rör sig över kroppen.

Just språk med icke-mänsklig logik står också i centrum för Heldéns poetiska rymdresor. Buskage som formar meningar när de betraktas från ovan, rotsystem som kommunicerar, ett "ljusbaserat skriftspråk" byggt på bioluminiscens. Även regnet framträder som kommunikationsmedel och hela världen verkar genomsyras av ett "ständigt snuddande vid språk-blivande". Heldén intresserar sig för själva gränsen mellan värld och icke-värld, det vi kan föreställa oss och det som ligger utanför vår fattningsförmåga, språk och icke-språk:

*Alldeles intill språkets utslocknande – en förvuxen gräsmatta,
vattnet som forsar runt båtens för
det mumlande ljudet
den slumrande existensen
mellan teknologi och stjärnhimmel.*

Diktsamlingen blir en vandring genom, och bortom, tid och rum.

Under bokens gång framträder en berättelse om en människa som efter tusenårig djupsömn färdas mellan olika planeter, för att likt en upptäcktsresande dokumentera växter och djur – och som dessutom letar efter sin försvunna rymdskeppskatt, med hjälp av en svärm eldflugor. Här ryms över huvud taget ett sökande efter det övergivna, överväxta och halvt bortglömda, snarare än bara den så typiskt mänskliga hungern efter allting utomjordiskt, nytt och utforskat.

Genom hela "First contact" ekar något förött och förlorat, men också nyfiket och varmt. Diktsamlingen blir en vandring genom, och bortom, tid och rum – en vandring som jag mer än gärna följer med på, eftersom den i sina mest visionära stunder öppnar upp mot tomheten och storheten i den ändlösa rymd som omger oss.

Sebastian Lönnlöv